

212. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) A, Á, Ú

2010 tavaszán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat megelőző feltárásokat végzett Magyar–Horvát gázvezeték nyomvonalára eső régészeti lelőhelyeken.

Gyékényes-dűlő (HT-115 lh., KÖH 72679): A lelőhely a Mélykutat Jánoshalmával összekötő műút mellett, a gázfogadó állomástól 1,2 km-re ÉK-re fekszik a határrész egy hosszan elnyúló É–D irányú alacsony földhátán. Március 19–22. között több ütemben összesen 630 m²-en kutattunk. A sárga homokos altalajon 7 objektum feltáródott ki, közülük 2 gödör és 5 árok volt. A leletanyag alapján egy objektum köthető az avar telephez. A leletanyag hiányában ismeretlen korúnak meghatározott objektumok száma 6. Az árok kisebb-nagyobb szakaszát bontottuk ki, melyek többsége egyenes vonalú, íves metszetű és egyenetlen aljú volt. Ezek közül kivételnek számít egy derékszögben megtörő árok, amelybe a víztisztítás céljából egy mélyebb gödröt (ülepítő gödröt) ástak. Az ásatás jellegéből adódóan a feltárt részletek alapján az árok nagyobb összefüggéseit nem láthatjuk világosan. Az objektumok között szuperpozíciót nem tudunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a tanyaszerű telepet egy rövidebb időintervallumban lakták.

Hergyevicza, Ignác-tanya (HT-133 lh., KÖH 73229): Április 22–30. között, több ütemben végzett kutatásunk során összesen 1062 m²-en 30 objektum feltáródott ki. A feltárt 43 stratigráfiai egység közül 4 kemence, 3 munkagödör, 1 hamusgödör, 7 árokrészlet és 28 gödör volt. A leletanyag alapján 7 objektum az Árpád-kori telephez, kettő az újkorhoz köthető, az ismeretlen korúnak meghatározott objektumok száma 22.

Az Árpád-kori falvaink jellemző gazdasági egységei, a szabadban álló kemencék a szelvény, azaz a település szélén kerültek elő, egy csoportban. Két típusba sorolhatók. Az egyiket az 1. sz. kemencebokr objektuma képviselte, ahol két azonos szerkezetű kemence került elő, melyeket egy munkagödörből tüzeltek. Közös vonás, hogy a kemencéket és a hozzájuk tartozó munkagödört csak kissé mélyítették a földbe, ezért a boltozatot már nem sikerült megfigyelni. A munkagödörbe mélyedő kisméretű hamusgödört a kemencék szájától jobbra találtuk meg. A tüzelőberendezések körte alakú, erősen átégett 96 cm széles és 120 cm hosszú sütőfelületébe kerámiatöredékeket tapasztottak, amelyekből egy csaknem egész cserépbográcsot lehetett összeállítani. A kemencék gyengén átégett sütőfelületét egyik esetben sem újították meg.

A feltárt gödrök többnyire kerek vagy ovális keresztmetszetűek; 19 tálszerű, sekélyen az altalajba mélyedő, 9 méhkas alakú volt. Kisebb részüknek az oldalfalán átégés nyomait figyeltük meg, ezeket valószínűleg tárolóvermeknek használták. A feltárt kisebb-nagyobb árokszakaszközül kettő esetében tudunk nagyobb részletet megvizsgálni. Az egyik ezek közül sekély mérete alapján inkább karám részletének tartható, míg a másik funkciója szerint kerítőárok lehetett. Ebbe az árokba másodlagosan ásták bele egy kemence munkagödört. Az

ásatás jellegéből adódóan a feltárt részletek alapján az árok nagyobb összefüggéseit nem láthatjuk világosan. Az objektumok között szuperpozíciót három esetben tudunk megfigyelni, ami arra utal, hogy a tanyaszerű telepet egy rövidebb időintervallumban lakták.

A leletek elsődleges feldolgozásukat követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd, Szabó Dénes technikusok.

BENEDEK ANDRÁS

213. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) A, Á, I

2010 tavaszán megelőző régészeti feltárásokat végeztünk a Magyar–Horvát gázvezeték-fektetés által érintett lelőhelyeken.

Farkas-tanya II. (HT-131 lh., KÖH 73225): A lelőhely Jánoshalma külterületén, a várostól D-re, a Kígyós-főcsatornától 1,4 km-re Ny-ra, a Farkas-tanyától 400 m-re DNy-ra, egy É–D irányba húzódó kisebb kiemelkedésen található. A lelőhelyet 2010 januárjában a régészeti megfigyelés során azonosítottuk, kiterjedését azonban nem tudtuk megállapítani. Április 7–8-án a nyomvonalon 321 m²-t tártunk fel. A sárga homokos altalaj, melyben az objektumok feltárójai kirajzolódtak, az átlagosan 20–40 cm vastag felső termőréteg alatt jelentkezett. A szelvényben 9 régészeti jelenséget dokumentáltunk: 2 nagyméretű tárológödört, 1 kis gödört és 6 árokszakaszközül. A szelvény kis szélessége miatt az árokokat teljes hosszában nem tudtuk feltárni, így pontos funkciójukat, kapcsolataikat nem tudjuk meghatározni. Hasonló jellegük, egymásra merőleges, ill. párhuzamos elhelyezkedésük alapján talán kerítőárok lehettek. Régészeti korú leletanyagot az objektumokban nem találtunk, a szakfelügyelet során egy Árpád-kori orsókarika töredéke és egy peremtöredék került elő a területről. A régészeti jelenségek és a leletanyag alapján egy ismeretlen korú telep nyomát sikerült a gázvezeték nyomvonalában megfigyelni.

Hergyevicza, Szulcsán-tanyától Ny-ra (HT-132 lh., KÖH 73227): A lelőhely Jánoshalma külterületén, a várostól és a Jókai Tsz-tól DNy-ra, a Jánoshalma–Csávoly műúttól 3 km-re D-re, a Szulcsán-tanyától 300 m-re Ny-ra, egy É–D-i irányba húzódó kisebb kiemelkedésen található. A lelőhelyet 2010 februárjában a régészeti megfigyelés során lokalizáltuk, de kiterjedését nem tudtuk megállapítani. Áprilisban a nyomvonalon 47 m²-t tártunk fel. Az átlagosan 40–80 cm vastag felső termőréteg alatt jelentkezett a sárga homokos altalaj, melyben az objektumok feltárójai kirajzolódtak. A megfigyelt 21 jelenség közül csak egy bizonyult régészeti korúnak, a többi egy legújabb kori tanya nyoma volt. A régészeti objektum egy a szelvényen egyenesen keresztülhaladó, mély, V-keresztmetszetű árokszakaszközül volt, melyből kevés Árpád-kori leletanyag (cserépbogrács peremtöredéke, bekarcolt vízszintes vonalakkal díszített oldaltöredék, vörös színű, díszítetlen, apró

kavicsokkal soványított edénytöredékek) került elő. Az árkot teljes hosszában nem lehetett feltárni, így pontos funkcióját nem tudtuk megállapítani.

Tábla-dűlő, Zámbo-tanya (HT-126 lh., KÖH 73217): A lelőhely Jánoshalma külterületén, a Jánoshalma és Kiskunhalas közt futó műúttól 2 km-rel DK-re, a Zámbo-tanyától 400 m-re ÉNy-ra, egy ÉNy-DK irányba húzódó homokdombon és az ettől ÉK-re lévő kiemelkedés oldalában található. A lelőhelyet a régészeti megfigyelés során azonosítottuk; a feltáráshoz kapcsolódó terepbejárás során kerámiaanyagot a lelőhely D-i részén lévő domb területén találtunk egy 100×200 m-es körzetben. Március 17. és április 2. között végeztük el a feltárást a gázvezeték nyomvonalában, 1244 m²-en.

A nyomvonalon 51 régészeti jelenséget tártunk fel, melyek változó sűrűségben a szelvény teljes területén jelentkeztek. A stratigráfiai egységek közül 6 gödör, 5 kisméretű, részben földbe mélyített, téglalap alakú, cölöphelyes, tüzelőhely nélküli ház volt, melyek a jellemzőik alapján műhelyek vagy gazdasági épületek lehettek. Ezekon kívül 21, a szelvényen keresztülhaladó árokszakaszt tártunk fel. Közülük 5 a szelvény D-i részében, a domboldalon párhuzamosan futó, keskeny, ÉNy-DK irányú árok, kevés leletanyaggal. További 6 árok pedig a dombtetőn egymás közvetlen közelében, nagyjából párhuzamosan ÉK-DNy irányba haladva egy árokrendszert alkotott. Ez utóbbi közelében találtunk egy kültéri kemencét is, lekerekített sarkú téglalap alakú előtér-gödörrel. A kemence sütőfelülete alá a jobb hőtartás érdekében edénytöredékeket helyeztek.

A leletanyag nagy részét durva, kézzel formált házikerámia-töredékek alkották, esetenként bekarcolt vonal-, és hullámvonal-díszítéssel. Előkerült továbbá számos állatcsont, az épületekből és egy nagyméretű tárológödörből 4 bikónikus orsógomb, néhány vastárgy töredéke és csonteszközök. A feltárást legérdekesebb lelete egy kisméretű, három helyen keresztben átfúrt hengeres csont, mely szíjbújtató lehetett. A régészeti jelenségek és az objektumokból előkerült viszonylag nagyszámú leletanyag alapján egy avar kori település részletét sikerült megfigyelni.

A lelőhelytől 400 m-re DNy-ra található a HT-127 jelű lelőhely, mely szintén avar kori. Elképzelhető, hogy a két lelőhely összefüggésbe hozható egymással.

A leletek az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Bárdos Nándor, Németh Dániel, Szabados György technikusok.

HERENDI ORSOLYA

214. Jászfényszaru, Nagy-agyagos (KÖH 76721)

(Jász-Nagykún-Szolnok megye) Sza, Kö

2010 májusában terepbejárásokat végeztünk tervezett települési szilárdhulladék lerakók rekultivációját meg-

előzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szeméttelap környezetében el lehetett végezni az értékmérést.

Jászfényszaru területén egy új lelőhelyet lokalizáltunk római császárkori és középkori felszíni leletanyaggal.

REMÉNYI LÁSZLÓ

215. Kaba, Szentgyörgyi utca (KÖH 76141)

(Hajdú-Bihar megye) A

2010. december 14-én csapadékvíz-elvezető árok rekonstrukciós munkálatai közben embercsontok kerültek elő a Mátyás király és a Szentgyörgyi utca sarkán. Az árkot az 1960-as évek végén ásták, ekkor bolygatták meg először a temetőt. Az idei kivitelezés során 2 sírt bolygattak meg részlegesen, s feltehetően egy harmadik váz csontjait szedtük össze a hányóból.

A feltárást december 15-16-án végeztük el. Összesen 4 ÉÉNy-DDK tájolású temetkezést dokumentáltunk. Az 1/1 sz. temetkezés jobb oldalát az első árok ásásakor bolygatták meg, bal oldalát pedig most. Gerince és koponyája maradt meg „in situ” – ez a sír segített datálni a temetőrészletet a késő avar korra.

Munkatársak: Juhász László, F. Csutak Tünde, Tóth Mihályné technikusok.

SZELEKOVSKY MÁRTA

216. Kajárpéc határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Ró, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100-100 m-es szélességében. A téli idényben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Kajárpéc DNy-i határában a Körtveszeri-dűlőben találtunk három új lelőhelyet a Sokorói-Bakony-ér DNy-i oldalán emelkedő dombháton: *Körtveszeri-dűlő I., II., Út, Kis-osztály-dűlő* (KÖH 74271, 74273, 74275, 74277).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

217. Kaposvár-Kaposfüred, Felső-erdő-dűlő (KÖH 76265)

(Somogy megye) Á

2009-ben és 2010-ben a 67. sz. út Kaposvár-Kaposfüredet elkerülő szakaszának földmunkáit kísértük figyelemmel. 2010. július 6-án az út mellett, a Juta-Kaposfüred úttól közvetlenül D-re, egy kiásott árok oldalában régészeti objektumokat találtunk. Az objektumokról értesítettük a kivitelezőt. Az útépités során ezen a területen csak